

MINDRE MEDDELELSER OM FUGLELIVET PAA AMAGERS SYDSPIDS

AF

JØRGEN JØRGENSEN

STORE MAGLEBY FÆLLED

Gang efter anden har jeg til Tidsskriftets Redaktion indsendt forskellige, spredte Meddelelser og Iagttagelser, navnlig vedrørende sjældnere forekommende Arter. Da man nu imidlertid har ønsket, at disse Bidrag til Amagers Fuglefauna kunde fremkomme under et, har jeg herved samlet dem og yderligere forøget og suppleret dem med, hvad der senere er set.

Det er min Hensigt engang senere at fremkomme med en samlet Oversigt over Amagers Fugle, men en saadan nødvendigvis endnu en Række Forundersøgelser. Utvivlsomt vil disse dog lønne sig; næppe noget Terrain vil sikkert allerede inden for et kortere Aaremaal i den Grad skifte Natur som netop Amager, der ligger saa nær ved Kjøbenhavn; adskillige Forskydninger har saaledes allerede i de senere Aar kunnet iagttages for Fuglenes Vedkommende, navnlig som Følge af Kongelundens Aabning.

Hvor intet andet udtrykkeligt meddeles, er Terrainet for Optegnelserne beliggende mellem Store Magleby og Aflandshage — en Pynt, som strækker sig ud i Stranden og ved almindelig Vandstand er omgivet af Vand til Siderne og derved afgiver en god Iagttagelsesplads for saavel Sø- som Vadefugle. Terrainet bestaar navnlig af flade Marker med Sandjord, mellem hvilke enkelte Hegn strækker sig; det gaar tæt ned til Stranden og er kun skilt fra denne ved et smalt Bælte af Syltenge, »Strandlægget«; forskellige Steder er Strandkanten desuden bevokset med Siv og Stargræsser, mellem hvilke adskillige Strand- og Vadefugle søger Opholdsplads under Trækket.

TRANE (*Grus cinerea*). Hvert Foraar ser man Tranerne trækkende over Amager. I Kile kommer de i ofte ret store

Flokke ind fra Østersøen, udstødende deres ejendommelige Trompetlyde, og fortsætter Trækket i nordlig Retning, hen over Nordsjællands Skove og Søer, som om det er en gammel Rute, der følges op mod Nordens Skove og Ynglepladserne. Enkelte Gange har jeg set Traner, som havde slaæet sig ned og gik og spadserede i Strandkanten, men der var gerne kun enkelte eller faa Stykker sammen. Paa Jorden er den som i Flugten nem at skelne fra Hejren ved, at den har Halsen strakt, medens Hejren gerne har den sammentrukken. Flokke paa indtil 50 Stykker er ikke ualmindelige at se trække over; de virker imponerende ved den store Bredde, en saadan Flok kan have, især naar den flyver lavt. Den tidligste Iagttagelse af Foraarsstrækket er en Flok paa 50 Stk. den 11. April 1921; ellers er det i Midten og Slutningen af April, at den almindeligt ses.

POMERANSFUGL (*Eudromias morinellus*). Den 27. August 1917 saa jeg 1 Pomeransfugl flyve ind over Markerne, og om Aftenen ligeledes 2 ved Aflandshage; disse fløj mod Syd ud over Køge Bugt. Samme Dag blev mig vist 4 Fugle, skudte ved Aflandshage af en Flok paa 10 Stk.; det var 3 unge og en gammel Fugl. Den 26. August 1918 saa jeg 1 og ligeledes den 29. August; begge fløj i vestlig Retning. I 1919 saa jeg den 14. August 2 Stk., 1 om Morgenen og 1 om Aftenen; den første var en gammel Fugl. Samme Aar den 9. September blev ligeledes 1 Stk. set. Det fortjener at bemærkes, at det altid, naar denne smukke Vader er set paa Træk, har været daarligt Vejr med Blæst og Regn; det synes, at det er dette, der medfører, at den slaas ud af sin vante Rute og viser sig ved Amagers Kyst.

SORTKLIRE (*Totanus fuscus*). Denne smukke Klire ses ikke ualmindeligt paa det sydlige Amager; den iagttages baade paa For- og Efteraarstrækket, men dog talrigst paa det sidste; Trækket bestaar da navnlig af unge Fugle. Sidst i April og først i Maj ses de gamle Fugle paa Nordtræk. Ved Strænden kan den undertiden overraskes vadende mellem Stargræsserne, men da den er meget sky, faaes ikke meget at se af den. Er man heldig, kan man ved Solopgangstid se den stige til Vejrs og paa stive Vinger udstøde sin Parringsang, som den fylder Luften med under nordligere Himmelstrøg, og som hos os har sit Sidestykke hos Rødben (*Totanus calidris*). — Det samme har jeg undertiden ogsaa hørt hos Hvidkliren (*Totanus glottis*). — Dens

Stemme under Opflyvningen og ogsaa under Flugten høres som et kort »tjuit«, og dens Sang, som vel nærmest maa betegnes som Parringssang, mere langtrukket som »rivite-rivite«; dette svarer godt til Oplysningerne i H. Th. L. Schaanning: »Norges Fuglefauna«. Sidst i Juni begynder de gamle Fugle at vende tilbage; de efterfølges senere af de unge, som til Tider er ret talrige paa Trækket; man kan saaledes paa gode Trækdage først i August se indtil 20 Stk.

SORTGRAA RYLE (*Tringa maritima*). Denne haardføre Ryle ses saa godt som hver Vinter ved Aflandshage, ja selv i den strenge Vinter 1922 saa jeg i Januar nogle Stykker, som først fortrak, da Isen havde lukket for alle Muligheder for Føde.

BREDNÆBET RYLE (*Limicola pygmaea*). Kærløberen eller Dyndløberen, som den almindeligt kaldes, ses hvert Aar i Juli og August paa Sydtræk ved St. Magleby Strand og Aflandshage, hvor den meget tillidsfuld kan iagttages fouragerende i den raadne Tang, som ligger mellem de i Strandkanten voksende Græsvækster. I Flugten minder den en Del om Rylen (*Tringa alpina*), men dens Stemme lyder anderledes, hvorfor den nemt kendes, da den tidt lader sig høre. En Gang, den 16. Juli 1919, saa jeg 6 Kærløbere sammen ved Aflandshage; ellers er det mest enkelte eller faa Stk. sammen, man ser.

DVERGMAAGE (*Larus minutus*). Denne lille Maage har jeg set et Par Gange ved Amagers Sydkyst. Den 10. Marts 1918 opholdt sig Syd for Kongelunden en gammel Fugl i Vinterdragt og en ung Fugl, som adskilte sig fra den første ved den mørke Kant i Halen. De holdt til sammen med Stormmaager (*Larus canus*) og Hættemaager (*Larus ridibundus*), med hvilke de søgte efter Føde langs Vandkanten, som denne Dag var ca. 100 m fra Strandkanten. Den gamle Fugl var meget sky og fløj flere Gange langt ud over Kalvebodstrand for dog igen at vende tilbage og begynde Eftersøgningen efter Føde. Den 17. Marts saa jeg igen begge Fugle paa samme Lokalitet.

SANDTERNE (*Sterna anglica*). Første Gang, jeg saa Sandternen paa Amager, var den 3. Juni 1918, da 1 Stk. iagttoges søgende Føde inde over Markerne; da dette gentog sig, var jeg paa det rene med, at det ikke var tilfældigt, men at jeg havde Ynglefugle for mig. Den 5. Juni 1919 saa jeg atter Sandternen

og ligeledes den 10. Juni, og da jeg den 22. Juni saa en flyve med Føde i Næbbet mod Kysten, var jeg sikker i min Sag, og det bekræftedes den 1. August, da jeg, paa en Tur langs Amagers Sydkyst sammen med kendte Ornithologer som Th. N. Krabbe, Hans Petersen og J. Späth, saa en gammel Fugl made en Unge, som dog fulgte den gamle fra Sted til Sted. 1920 saa jeg ogsaa de gamle Fugle, men ingen Unger. 1921 var der flere, og det ser nu ud, som der yngler flere Par. Nævnes kan i denne Forbindelse, at Magister Å. Vedel Tåning den 5. Juni 1921 hørte den paa Saltholmen. 1922 blev den første set den 7. Maj, men om det har været Træk- eller Ynglefugle, skal ikke kunne siges; faa Dage efter saaes den hver Dag søgende Føde inde over Markerne.

Det glædelige er, at den nu maa have slaaet sig til Ro paa disse Egne som Ynglefugl og hermed maa regnes som ny for det østlige Danmark. Det er ogsaa nu lykkedes mig at konstatere dens Yngleplads, som dog ikke her skal røbes, da bitre Erfaringer haves, hvor saadant tidligere er gjort; Faunaen trues foruden nok paa disse Egne: Kongelundens Aabning og Invasionen paa Saltholmen — den sidste under Opraabet »Kjøbenhavnere, lad os erobre Saltholmen«.

HEDELÆRKE (*Alauda arborea*). Denne lille Lærke er meget almindelig paa Amager, navnlig paa Sydtræk; dog ses ogsaa nogle om Foraaret, og i milde Vintre træffes enkelte overvintrende. Naar jeg meddeler om denne Fugl, saa er det, fordi dens Almindelighed paa Trækket har været betvivlet; jeg har derfor opnoteret Trækket gennem nogle Aar, nemlig fra Oktober 1915 til Slutningen af Foraaret 1918. Da jeg til alle Tider af Dagen har færdedes ude, troer jeg nok at have faaet med det meste af, hvad der er trukket over.

Særlig Interesse har denne Fugl ogsaa haft for mig, idet jeg paa D. o. F.s Udflugt til Saltholmen den 24. September 1916 saa en Hedelærke; denne blev dog ikke optaget paa Listen over de derovre sete Fugle, navnlig vel, fordi jeg dengang var ny og ukendt i Foreningen.

Som det vil ses af Optegnelserne, er det navnlig om Efteraaret, den ses trækkende; dette skyldes maaske dels, at Træk-ruten kan være en anden end om Foraaret, men dernæst ogsaa, at de unge Fugle nu tæller med, og saa at Trækket strækker

sig over længere Tid. Dog fremgaar det af Optegnelserne, at ikke faa har lagt Ruten over Amager paa Foraarstrækket 1918.

Efteraar 1915.

- 10/x. 5 fløj mod N.
 13/x. Stor Flok mod S—V.
 15/x. 1 hørtes, men blev ikke set paa Grund af Taage.
 16/x. Mange fløj mod S.
 19/x. Ca. 50 trak over mod S—V.
 20/x. 2 trak over.
 21/x. En Mængde (flere Hundrede) mod S—V.
 22/x. 7 fløj mod V.
 23/x. 20 set i en Flok mod S.
 24/x. 2 sad paa Marken.
 5/xi. 1 fløj mod S.

Foraar 1916.

(Jeg opholdt mig stadig i Store Magleby; derfor blev Resultatet saa ringe.)

- 30/iii. 1 set flyvende over Store Magleby mod N.

Efteraar 1916.

- 22/ix. 1 fløj mod V.
 24/ix. 1 set paa Saltholmen. (D. o. F.s Ekskursion.)
 26/ix. 7 sad paa Marken.
 28/ix. 31 blev set og af flere hørtes den klokkelignende Kvidren, som Fuglen frembringer under Trækket; 23 taltes i en Flok.
 29/ix. 18 fløj mod V; hørt blev flere.
 30/ix. 2 sad paa Marken.
 3/x. 1 sad paa Marken.
 9/x. 29 mod S—V; 20 i en Flok, derefter 3 + 5 + 1.
 10/x. 3 mod V.
 14/x. Stort Træk hele Dagen; 51 i en Flok.
 17/x. 7 mod S—V.

Foraar 1917.

- 12/i. 1 hørt ved Stranden.
 14/i. 1 set ved Stranden, hvor den pillede i de over Sneen ra-
 gende Ukrudtsplanter; den var meget udmattet.

- ³⁰/I. Set 1 flyve mod S—V.
⁸/III. 3 opholdt sig ved »Sandagergaard«, Aflandshage; de søgte Føde omkring Gaarden og blev endog set inde paa Gaardspladsen; de opholdt sig ved denne Gaard indtil 13. Marts.
¹⁶/III. 2 set ved St. Magleby.
¹⁷/III. 1 set ved Aflandshage.
²¹/III. 1 set ved Kongelunden.

Efteraar 1917.

- ²/X. 40 i en Flok sad paa Marken; fortsatte mod S.
³/X. Stort Træk, fordelt saaledes: 11 + 3 + 1 + 1 + ca. 30 + 1 + 17 + 1 + 1; af disse blev den sidste paa Grund af indtrædende Mørke kun hørt.
⁴/X. 5 sad paa Marken.
⁵/X. 1 + 1 + 1 mod S.
⁷/X. 35 i en Flok om Formiddagen mod S.; 40 i en Flok om Eftermiddagen set over Kongelunden.
⁹/X. 8 fløj ud over Sundet; 2 sad paa Marken.
¹⁰/X. 1 mod S.
¹²/X. Set Træk hele Formiddagen, saavel enkelte Fugle som Flokke paa indtil 100 Stk.; set ialt ca. 1000 Fugle. Om Eftermiddagen trak kun ganske faa.
¹⁶/X. 1 + 3 + 1 + 25 + 3 + 3 mod S—V.
¹⁹/X. 1 hørt.
²¹/X. 1 set mod S—V.
²²/X. 16 opholdt sig paa Marken hele Formiddagen; om Eftermiddagen stort Træk. 2 sad paa Telefontraadene.
²³/X. 8 mod S—V.
²⁵/X. 1 sad paa Marken.
²⁶/X. 10 sad paa Marken.
²⁷/X. 1 sad paa Marken, fløj derefter mod V.
²⁹/X. 4 trak mod S—V.

Foraar 1918.

- ¹⁰/III. 2 mod N—Ø set ved Ullerup Strand.
¹⁷/III. 1 set ved »Raagaard«, fløj mod N—Ø.
¹⁸/III. 1 sad paa Marken, fløj derefter mod N—Ø.
¹⁹/III. 1 mod N—Ø.
²⁰/III. 1 sad paa Marken, fløj derefter mod V; Vejret var taaget.

- ²¹/III. 3 mod V; Taage.
²²/III. 1 sad paa Marken.
²⁵/III. 6 sad paa Marken; Snestorm, hvorfor de søgte Læ ved Gaarden.
²⁶/III. 1 set ved Gaarden; Kulde.
²⁸/III. 8 mod N—Ø over Kongelunden.
²⁹/III. 4 sad paa Marken, fortsatte mod N—Ø.

RØDTOPPET FUGLEKONGE (*Regulus ignicapillus*). Paa en Tur i Kongelunden den 1. April 1918, sammen med Frits Albrechtsen, saa jeg en Rødtoppet Fuglekonge; den opholdt sig i nogle smaa Graner sammen med en Flok Fuglekonger (*Regulus cristatus*). Den var ivrigt optaget af at fange Insekter, saa den lod sig iagttage paa kort Afstand. Ved at Solen skinnede, saaes den i fuld Belysning; derved lod den sig bestemt skelne fra den gultoppeede Fuglekonge.

SORTHOVEDET GUL VIPSTJERT (*Motacilla flava thunbergi* Billberg). Denne smukke Vipstjert, der tidligere benævntes *Motacilla flava borealis*, ses paa gode Trækdage sidst i Maj i stort Tal; den kommer i smaa Selskaber og sætter sig paa Marken nogen Tid for igen at forsvinde i nordøstlig Retning. Undertiden følger den Ploven og lader sig da iagttage paa kort Afstand. Angaaende dens Forekomst om Efteraaret udtaler E. Lehn Schiøler (i foreliggende Bind, S. 52): »Iagttagelser fra Efteraarstrækket foreligge, saa vidt vides, hidtil ikke.« Hertil er at bemærke, at jeg i min lille Samling har en udvoksen ♂ — med lidt hvidt bag Øjet — fra den 20. August 1918. Iøvrigt ses om Efteraaret den sorthovedede, gule Vipstjert om ikke saa talrigt som paa Foraarsstrækket saa dog ret jævnlgt; navnlig bemærkes de gamle Fugle med det nu noget afblegede Hoved, medens Ungerne mere ligner den typiske Form; dog kan man se nogle unge med svagt sodfarvede Kinder og Hætte. Sidst i August og først i September ser man dem paa Sydtræk; dette falder paa en Tid, hvor Stubmarken vendes, og man kan da fra Ploven iagttage dem i kort Afstand.

I min Dagbog har jeg en Række spredte Optegnelser — at opnotere alt vilde jo være uoverkommeligt —, som her gengives efter Ordlyden i Bogen.

1918. Foraarsstræk.

- ²¹/_{IV}. Udvoksen ♂ og ♀ blev set sammen paa Marken hele Dagen.
²²/_{IV}. 2 paa Marken.
²⁸/_{IV}. Flere set, nogle med mørke Kinder, andre med lidt lys Øjenstribe.

1918. Efteraarstræk.

- ²⁰/_{VIII}. Flere set paa Sydtræk.

1919. Foraarsstræk.

- ²⁰/_{IV}. Set ca. 80 ved Store Magleby, saavel parvis som indtil 6—8 Stk. sammen; Vind N—Ø; klart.

1920. Foraarsstræk.

- ³/_V. Set 2 ved Stranden; den ene var en typisk sorthovedet, men havde en lys Plet bag Øjet, den anden lignede *flava*, men var noget mørkere i Hovedet; navnlig var den sort oven paa Hætten.
¹⁴/_{IV}. Set flere Hundrede paa Markerne; Flokke paa indtil 20—30 Stk. Nogle var helt sorthovedede, andre havde lys Øjenstribe. — De efterfølgende Dage indtil 20. Maj noteres den som almindelig paa Nordtræk, hvorefter dette var forbi. Det er at bemærke, at der dette Aar gik et ualmindelig stort Foraarsstræk over Amager.

1920. Efteraarstræk.

- ⁷/_{IX}. Da jeg denne Dag fulgte Ploven, iagttoges mange Vipstjerter; skønt en Del var *flava*, var der ogsaa mange *borealis* imellem; enkelte gamle sorthovedede Fugle og nogle unge konstateredes; navnlig blev set nogle unge med svag, sodet Plet paa Siderne af Hovedet; andre mindede derimod mere om *flava*, men var utvivlsomt *borealis*.

1921. Foraarsstræk.

- ²⁸/_V. Set 2 ved Stranden; det var de første i Aar.

1922. Foraarstræk.

⁹/v. 1 set, den første i Aar; blaat Hoved med sorte Kinder.

²⁴/v. 1 set hele Dagen; den opholdt sig ved Gaarden; helt sort Hoved.

Det fremgaar af Optegnelserne, at der findes Overgangsformer, som er vanskelige at skelne fra den typiske *Motacilla flava*, medens andre igen er kulsorte uden Øjenstribе.

LILLE FLUESNAPPER (*Muscicapa parva*). En ung ♂, skudt ved Aflandshage den 13. Oktober 1918, findes i min Samling.

Denne Fugl er ikke af mig før eller senere set paa Amager.

SIBIRISK GRAASISKEN (*Carduelis hornemanni exilipes* (Coues)), som staaar anmeldt i D. O. F. T., Aarg. 12, Side VI og Aarg. 16, Side 54, blev af mig første Gang funden ved Aflandshage den 30. December 1917 (ikke, som anført, 1. Januar 1918), hvor den undersøgte Stænglerne af Strandkaal, der hist og her ragede op over Sneen. Da det viste sig, at den havde vanskeligt ved at hvile, idet der var noget galt med Benene — den var anskudt —, blev den nedlagt; den findes nu i E. Lehn Schiølers Samling. Den 14. Januar 1918 saa jeg ligeledes en Graasisken, som ved den rent hvide Bagryg og sin Lidenhed konstateredes som hørende til samme Race; den søgte Føde paa Grøftekanterne langs Vejen mellem Store Magleby og Dragør; den iagttoges paa en Afstand af 2 m. Enkelte Gange senere har jeg set Graasiskener, som efter Størrelse og navnlig efter den hvide Bagryg at dømme har tilhørt den sibiriske Form.

HORTULAN (*Emberiza hortulana*). I første Halvdel af Maj Maaned kommer Hortulanen paa Gennemrejse og slaar sig ned paa Amager i ret stort Tal; paa enkelte Dage har jeg saaledes set indtil 50 Stk. Hvis Solen skinner, kan man sikkert træffe Hannen i en Trætop, syngende sine smukke Strofer, der meget minder om dens nære Slægtning Gulspurvens; er man Kender, hører man dog straks, naar det er en Hortulan, man har for sig. Omkring Midten af Maj er Trækket i Reglen forbi. Om Efteraaret trækker den ligeledes over Amager, men holder sig da mere skjult, og navnlig de unge Fugle er da vanskeligere at skelne fra Gulspurven ved de beskedne Farver; den kyndige Iagttager kender dog Hortulanen paa hele dens Maade at være

paa og, navnlig ved Opflyvning, paa den knækkende Lyd, den om Efteraaret frembringer, medens den om Foraaret er mere stum under Flugten. Det er sidst i August navnlig og først i September, at Efteraarstrækket indtræffer, og Fuglen ses da i Roe-, Kaal- og Kartoffelmarkerne, ligesom den er at træffe i Markhegnene.

LAPLANDS-VERLING (*Emberiza lapponica*). Den 11. Marts 1916 opholdt der sig 6 Laplands-Verlinger ved Kysten; de gik i Strandkanten, hvor de søgte efter Føde i det derværende Ukrudt, som ragede op over Sneen. De var meget tillidsfulde og lod sig iagttage paa kort Afstand. Undertiden forenede de sig med Lærker (*Alauda arvensis*), der holdt til paa Strandlægget i store Flokke, for igen at skille sig fra og søge ud til Strandkanten til det vante Fourageringssted. Den 12. Marts opholdt de sig paa samme Sted og Lokaliteter som foregaaende Dag. Den 25. April samme Aar saa jeg en Laplands-Verling i et Stykke Rug; den opholdt sig der om Morgenen tidligt, hvorefter den fløj bort i nordlig Retning, for dog igen at vende tilbage senere paa Dagen. Først i April Maaned var der i Rugstykket saaet Rødkløver og Rajgræs, hvilket den ved nærmere Eftersyn viste sig ivrig efter at opsamle; det maa antages at være dette velfyldte Spisekammer, der har faaet den til at opholde sig her i Landet paa et saa sent Tidspunkt.
